



การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์
ในทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

An Analytical Study of Simone De Beauvoir's Gender Equality in
Theravāda Buddhist Philosophical Viewpoint

¹พระมณฑล แก่นจันทร์

PhraMonton Kaenchan

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya university

²รศ. ดร. ประเวศ อินทองปาน

Assoc. Prof. Dr. Praves Intongpan

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Humanities, Kasetsart University

¹Corresponding Author, E-mail: asvp3e@gmail.com

Received June 9, 2023; Revised June 29, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท โดยใช้รูปแบบการวิจัยเอกสาร จากการศึกษาพบว่าปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศถือว่าเป็นประเด็นปัญหาทางจริยศาสตร์ที่สังคมปัจจุบันต้องเผชิญหนึ่งในนักปรัชญาสายสตรีนิยมซีโมน เดอ โบวัวร์ในการพยายามแก้ปัญหาที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศที่ผู้ชายสร้างขึ้นว่ามาจาก 3 ประเด็นหลักคือ 1) ความแตกต่างในแง่ของการดูแลตนเอง 2) เรื่องการคิดเป็นเหตุเป็นผล 3) การแสวงหาความรู้ระหว่างชายหญิง และเสนอแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศไว้ 2 ข้อ คือข้อเสนอว่าด้วยสถานะทางสังคม และข้อเสนอว่าด้วยคุณค่าในชีวิต เมื่อศึกษางานทางพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทให้เหตุผลแย้งในประเด็นความแตกต่างในแง่ของการดูแลตนเองว่าผู้หญิงยังต้องพึ่งการดูแลจากผู้ชายอยู่เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทพิจารณาจากบริบทในสังคมสมัยพุทธกาลที่

อันตรายังมีอยู่มาก แต่ว่าก็ให้เหตุผลสนับสนุนประเด็นในเรื่องการคิดเป็นเหตุเป็นผล การแสวงหาความรู้ระหว่างชายและหญิง โดยเหตุผลที่ว่าทั้งชายและหญิงต่างล้วนมีชั้น 5 ที่เหมือนกัน ดังนั้นเมื่อต้นกำเนิดของมนุษย์เหมือนกัน ในการปฏิบัติต่อกัน ผู้หญิงจึงควรได้รับความเท่าเทียมเหมือนกัน

คำสำคัญ: ความเท่าเทียมระหว่างเพศ; ซีมอน เดอ โบวัวร์; พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

In this paper, an attempt was purposely made to critically study the proposal on gender equality given by Simone De Beauvoir in Theravada Buddhist philosophy. This research employed a documentary research methodology. From the study, it was found that the problem on gender equality is somehow held as the ethical one faced by the present society in general. While trying to solve this problem, one of feminist philosophers, Simone de Beauvoir, clearly pointed out the problem on gender equality which is caused by man through three main issues: 1) difference in taking care of oneself, 2) the ability to think reasonably, and 3) the ability to acquire knowledge between man and woman. In this respect, she proposed two kinds of ideas on gender equality, social status and value of life. From the analysis of the above three causes given by Beauvoir, it was considerably found that, on the one hand, Theravada Buddhist philosophy argued against the issue concerning the difference in taking care of oneself that it is necessary for woman to seek protection from man for the safety reason because in some context of society during the Buddha's time there were many insecurities, on the other hand, it argued in favour of the issues with respect to the ability to think reasonably and to acquire knowledge between man and woman on the ground that both possess the same five aggregates of existence. Once endowed with the same origin of being a human being, therefore, woman ought to be treated equally.

Keywords: Gender Equality; Simone de Beauvoir; Theravada Buddhist philosophy

บทนำ

ปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศถือว่าเป็นประเด็นปัญหาทางจริยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในสังคมปัจจุบันเกิดจากผู้ชายมีทัศนคติที่มองว่าผู้หญิงด้อยกว่าตนเองจึงเลือกที่จะใช้ความรุนแรงเพื่อให้ฝ่ายหญิงเชื่อฟัง เพราะด้วยฐานแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ที่หล่อหลอมให้ผู้ชายมีเอกสิทธิ์



เหนือผู้หญิงผ่านจารีตประเพณี และวัฒนธรรมทำให้ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงด้วยฐานะที่ไม่เท่าเทียมกัน ความรุนแรงทางเพศสะท้อนให้เห็นถึงความผิดปกติของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งเพศชายหญิง รวมทั้งเพศทางเลือก เป็นมูลเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงทางเพศอย่างต่อเนื่อง เพราะทำให้เกิดการเพิกเฉยต่อความรุนแรงทางเพศที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงถูกระทำ ความรุนแรงทางเพศได้ง่าย (สุชมา อรุณจิต, 2562) จะเห็นได้ว่า เพราะความเข้าใจของคนในสังคมที่มองว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย อคติในข้อนี้จึงส่งผลให้เกิดเป็นการใช้ความรุนแรงทางเพศ เมื่อเป็นเช่นนั้นแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Gender equality) จึงกลายมาเป็นหนึ่งในแนวคิดที่ต้องการมุ่งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำมาสู่การคุกคามทางเพศ และการใช้ความรุนแรงทางเพศด้วยเพราะแนวคิดแบบสังคมผู้ชายเป็นใหญ่ที่อธิบายผู้หญิงด้วยการนำเสนอความแตกต่างเฉพาะชายและหญิง และอธิบายความเป็นผู้หญิงอย่างมีอคติ ด้วยเหตุที่ว่าผู้ชายมีความเข้าใจว่าตัวเองมีความสามารถมากกว่าผู้หญิง จึงเข้าใจและสร้างความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศออกมาในสองมิติด้วยกันคือ มิติทางสังคม และมิติทางศาสนา จึงเกิดคำถามว่าเหตุใดงานเขียนของนักปรัชญาผู้หญิงจำนวนมากจึงถูกกีดกันอย่างเป็นระบบ เหตุใดงานเขียนเกี่ยวกับผู้หญิงโดยนักปรัชญาชายผู้ยิ่งใหญ่หลายคนจึงเต็มไปด้วยความคลุมเครืออย่างเห็นได้ชัด มีตรรกะที่บิดเบือนและอคติส่วนตัวด้วย เหตุที่มองว่าผู้หญิงด้อยกว่าและควรถูกทำให้เชื่อฟังจากผู้ชาย จากข้อสมมุติฐานที่ว่าผู้ชายกับผู้หญิงนั้นมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ความแตกต่างในแง่ของการดูแลตัวเอง การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และการแสวงหาความรู้ระหว่างชายกับหญิง (Linda Martín Alcoff & Eva Feder Kittay, 2007) โดยเฉพาะในมิติทางศาสนาทางฝั่งตะวันตกจะเห็นได้ชัดเพราะการอธิบายผู้หญิงของศาสนาคริสต์ได้มองว่าผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของผู้ชาย และเป็นจุดเริ่มต้นแห่งบาปของมนุษย์ดังปรากฏข้อความว่า “แต่สำหรับอาดัมยังไม่พบผู้อุปถัมภ์แล้ว พระเยโฮวาห์พระเจ้าทรงกระทำให้ออาดัมหลับสนิท และเขาได้หลับสนิท พระองค์จึงทรงชักกระดูกซี่โครงอันหนึ่งของเขาออกมา และทรงกระทำให้นเนื้อที่ซี่โครงติดกัน กระดูกซี่โครงซึ่งพระเยโฮวาห์พระเจ้าได้ทรงชักจากชายนั้น พระองค์ทรงสร้างให้เป็นหญิงคนหนึ่ง และทรงนำเธอมาให้ชายนั้น อาดัมจึงว่า "บัดนี้ นี่เป็นกระดูกจากกระดูกของเรา และเนื้อจากเนื้อของเรา จะต้องเรียกเธอว่าหญิง (Women) เพราะว่าหญิงนี้ออกมาจากชาย (Men) เหตุฉะนั้นผู้ชายจะเป็นบิดามารดาของผู้หญิง และจะไปผูกพันอยู่เป็นสามัคคีปรียา และเขาทั้งสองจะเป็นเนื้ออันเดียวกัน" เขาทั้งสองยังเปลือยกายอยู่ ผู้ชายและภรรยาของเขายังไม่มีความอาย” และกล่าวถึงบทลงโทษของพระเจ้าอันเกิดจากบาปของเอวาที่เป็นผู้หญิงว่า “พระองค์ตรัสแก่หญิงนั้นว่า “เราจะเพิ่มความระทมทุกข์ของเจ้าและการตั้งครรภ์ของเจ้าให้มากขึ้น ในความเจ็บปวดเจ้าจะคลอดบุตรหลายคน และความปรารถนาของเจ้าจะมีต่อสามีของเจ้า และเขาจะปกครองเหนือเจ้า” (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, 2557) ด้วยการอธิบายในพระคัมภีร์ไบเบิลต่อผู้หญิงเป็นไปในลักษณะด้อยกว่าผู้ชายทำให้การอธิบายนี้เป็นฐานคิดให้กับโทมัส อควินัสที่มองผู้หญิงใน

ฐานะสิ่งที่ไม่สำคัญ ฉะนั้นหน้าที่ของผู้หญิงในการอธิบายของอไควนัสจึงมีหน้าที่แค่เป็นผู้ช่วยผู้ชาย ในที่นี้หมายถึงช่วยสืบทอดเผ่าพันธุ์เพราะผู้หญิงไม่มีความสำคัญอื่นในสังคมนอกจากบทบาทของการเป็นแม่และภรรยาที่ดีเพียงอย่างเดียว (Thomas Aquinas, 1947) ดังนั้นแนวคิดของอไควนัสจึงเป็นฐานคิดให้กับนักปรัชญาในยุคต่อมา จนลดทอนบทบาทของผู้หญิงทั้งในสังคม ศาสนา และการเมือง จนเกิดเป็นข้อห้ามต่างๆอีกทั้งการด้อยคุณค่าผู้หญิงยังเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ

จากปัญหาเรื่องความเท่าเทียมทางเพศทำให้นักคิดสตรีนิยม ซีมอน เดอ โบวัวร์ออกมาโต้แย้งและนำเสนอทางแก้ปัญหาด้วยข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศด้วยการโต้แย้งและอธิบายประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิงในสามประเด็นของผู้ชายคือ 1) มุมมองทางชีววิทยาที่ใช้อธิบายความเป็นผู้หญิงที่เฮเกลเสนอว่า “เพศหญิงมีความแตกต่างจากผู้ชายในฐานะที่ผู้ชายเป็นคนออกคำสั่ง ส่วนผู้หญิง คือ ผู้รับคำสั่ง เพราะผู้หญิงถูกมองว่ายังไม่ได้รับการพัฒนาให้เท่าเทียมกับผู้ชาย” 2) มุมมองทางจิตวิทยาต่อการเข้าใจผู้หญิงที่ฟรอยด์มองเพศหญิงบนฐานการศึกษาจากผู้ชายว่าลักษณะทางเพศของผู้หญิงมาจากการพัฒนาแล้วของผู้ชายทั้ง ๆที่ฟรอยด์ศึกษาเรื่องนี้บ่อยมากจากตัวของเขาเอง ฟรอยด์บอกว่า “ความใคร่ทางเพศเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและเป็นประจำในเอกลักษณ์ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง” และ 3) มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่เอดเงิลส์อธิบายว่า “ในประวัติศาสตร์นั้นผู้ชายเป็นผู้ล่าสัตว์และหาอาหาร ขณะที่ผู้หญิงต้องอยู่ในบ้านดูแลลูก ยุคต่อมาผู้ชายก็ออกไปหาแร่ธาตุมาทำอุปกรณ์และอาวุธที่แข็งแรงใช้งานได้นานต่อประโยชน์ในชีวิต แต่ผู้หญิงยังคงอยู่กับการดูแลบ้านเย็บปักถักร้อย หรืองานบ้าน ส่วนในยุคกลางที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายเกิดขึ้น ผู้หญิงถูกมองเป็นสินค้าและบริการของผู้ชาย” และเอดเงิลส์เรียกสิ่งนี้ว่า “ความพ่ายแพ้ทางประวัติศาสตร์ของเพศหญิง” (Simone de Beauvoir, 2010) เพื่อยืนยันถึงความสามารถของผู้หญิงในสามประเด็นคือ ความแตกต่างในแง่ของการดูแลตัวเอง การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และการแสวงหาความรู้ระหว่างชายกับหญิง จากข้อโต้แย้งนี้ก็นำมาสู่การนำเสนอข้อเสนอของโบวัวร์ที่ต้องการให้ผู้หญิงเป็นที่ยอมรับของสังคม โบวัวร์ได้ยืนยันผ่านหลักการของมาร์กซิส์ว่า “เพราะฉะนั้นโลกที่ผู้ชายและผู้หญิงจะเท่ากันเป็นเรื่องง่ายที่จะจินตนาการเพราะมันเป็นสิ่งหนึ่งที่ปฏิวัติโซเวียตสัญญาว่าจะยกระดับการศึกษาของผู้หญิงให้เท่าเทียมกับผู้ชายภายใต้เงื่อนไขการทำงานที่ได้รับเงินเดือนแบบเดียวกัน” (Simone de Beauvoir, 2010) ดังนั้นความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์จึงหมายถึงสถานะที่เท่าเทียมกันทางสังคมของชายและหญิง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาและเงินเดือนในตำแหน่งหน้าที่การงาน

ส่วนพุทธปรัชญาเถรวาทมีมุมมองเรื่องมนุษย์ว่ามนุษย์เป็นกองขันธ์ 5 จากการที่พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายเรื่องรูปไว้ว่าร่างกายมนุษย์นั้นเกิดจากธาตุ 4 ที่มีความรู้สึก ความจำ ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้ที่เหมือนกัน หากพิจารณาตามหลักการนี้ในเชิงปรมาตมพุทธปรัชญาเถรวาทยืนยันว่าชายและหญิงล้วนเท่าเทียมกัน เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายว่าไม่มีการกำหนดว่า เป็นพราหมณ์ เป็น



กษัตริย์เป็นต้น ด้วยผม ศีรษะ ใบหู นัยน์ตา ใบหน้า จมูก ริมฝีปาก คิ้วคอ บ่า ท้อง หลัง สะโพก ออกในหมู่มนุษย์ไม่มีลักษณะเฉพาะตัวในสรีระของแต่ละคน (พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทย เล่มที่ 23 ข้อที่ 614-617 หน้าที่ 341-342 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) แต่ในทางสังคมเป็นไปได้ยากว่าผู้หญิงจะมีความเท่าเทียมกันได้ แม้ว่าพุทธปรัชญาเถรวาทจะยกย่องผู้หญิงให้มีสถานะเท่าเทียมกัน แต่ก็เพียงเฉพาะแต่สังคมสงฆ์ในฐานะภิกษุณีเท่านั้น เพราะสังคมในสมัยพุทธกาลเป็นการยากมากที่ผู้หญิงจะขึ้นมามีบทบาทหรือความสำคัญทัดเทียมกันกับผู้ชาย

ในบทความนี้จะพิจารณาเสนอแนวคิดที่ว่าด้วยความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในสองประเด็นด้วยกัน คือ 1) ความเท่าเทียมในแง่กายภาพ/ร่างกาย พุทธปรัชญาเถรวาทมองว่าเท่าเทียมกัน แต่ศาสนาคริสต์และมุมนองนักปรัชญาโบราณมองว่าผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของผู้ชาย 2) ความเท่าเทียมในมิติทางสังคม โบวัวร์ต้องการนำเสนอแนวคิดความเท่าเทียมระหว่างเพศว่าผู้หญิงมีความเท่าเทียมเช่นเดียวกันกับผู้ชายไม่ได้เป็นเพียงส่วนหนึ่งหรือทรัพย์สินแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในทฤษฎีของโบวัวร์
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเท่าเทียมระหว่างเพศในทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ในทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาท

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าประเด็นเรื่องความเท่าเทียมผ่านข้อเสนอของซีโมน เดอ โบวัวร์ โดยใช้พุทธปรัชญาในการตรวจสอบข้อเสนอนี้ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในหนังสือเรื่อง The Second Sex ของซีโมน เดอ โบวัวร์ เกี่ยวกับประเด็นข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างทางเพศ ทั้งในมิติของสังคม และกฎหมายด้วยการพิจารณาจากฐานความเป็นมนุษย์ในแนวคิดของโบวัวร์เพื่อตรวจสอบถึงปัญหาและข้อยืนยันของโบวัวร์มาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ด้วยมุมมองพุทธปรัชญาเถรวาทผ่านพระไตรปิฎกและอรรถกถา
2. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ สารานิพนธ์ บทความวิชาการ รวมทั้งผลวิจัยต่าง ๆ ของฝ่ายที่สนับสนุนแนวคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่อาทิเช่น เฮเกล และโทมัส อควินัส และฝ่ายสนับสนุนแนวคิดแบบสตรีนิยมกับซีโมน เดอ โบวัวร์ในประเด็นเกี่ยวกับสังคม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต่อการวิจัย เพื่อหา

ข้อสนับสนุนและข้อโต้แย้งในข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบว์วอร์ และตรวจสอบถึงความเป็นไปได้ของข้อเสนอนี้

3. วิเคราะห์และประเมินเหตุผลตามลำดับ เรียบเรียงเนื้อหาและสรุปผลเพื่อตอบประเด็นปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในข้อเสนอของซีโมน เดอ โบว์วอร์ผ่านมุมมองพุทธปรัชญาเถรวาทว่าพุทธปรัชญาเถรวาทมีความเห็นสนับสนุนหรือเห็นแย้งกับแนวคิดและข้อเสนอของซีโมน เดอ โบว์วอร์ในประเด็นไหน และเสนอข้อเสนอนี้ให้แก่โบว์วอร์ในประเด็นอะไรบ้าง

ทัศนะเรื่องมนุษย์ของนักปรัชญาตะวันตกและแนวคิดจากศาสนาคริสต์

นักปรัชญาและแนวคิดทางศาสนาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ไว้ 3 มุมมองคือ มุมมองทางชีววิทยา มุมมองทางจิตวิทยา และมุมมองทางประวัติศาสตร์ด้วยมุมมองแบบผู้ชายเป็นผู้กำหนดและลดทอนบทบาทของผู้หญิง

1. มุมมองทางชีววิทยา จากการอธิบายของโทมัส อควีนาสที่มองว่าผู้หญิงเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ (Thomas Aquinas, 1947) เป็นฐานคิดให้แก่เฮเกลในการอธิบายผู้หญิงผ่านหลักการที่ว่า ร่างกายมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่สมบูรณ์จากแบบแต่อย่างใด เพราะความแตกต่างระหว่างสสารกับพลังงานจึงทำให้ร่างกายมนุษย์แตกต่างกัน ผู้ชายจึงแตกต่างไปจากผู้หญิงทางด้านพลังกำลั้งที่มีมากกว่า ดังนั้นทั้งสองเพศจะต้องแตกต่างกัน หนึ่งมีผู้กระทำและผู้ถูกระทำ มันเป็นไปโดยปราศจากการบอกกล่าว ผู้ถูกระทำจะต้องเป็นผู้หญิง “เพราะความแตกต่างนี้ผู้ชายจึงเป็นหลักการของผู้กระทำหรือผู้ให้ ในขณะที่ผู้หญิงเป็นหลักการของผู้ถูกระทำและผู้รับ เพราะผู้หญิงยังถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่สามารถพัฒนาได้” (Hegel, 2001) จากการที่เพศชายเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดรูปแบบของเพศ ทำให้เฮเกลอธิบายผู้หญิงอย่างมีอคติ ไม่เพียงแต่เฮเกลเท่านั้นเพราะนักปรัชญายุคคลาสสิกอย่างโสเครตีสก็มองผู้หญิงไม่มีสติปัญญาในการทำความเข้าใจเรื่องทฤษฎีปรัชญาได้ดังปรากฏในเปรียบเทียบให้โอโดริสฟังว่า “ในขณะที่ธาลีสกำลังนั่งคิดทฤษฎีทางปรัชญาแล้วบ่นพึมพำคนเดียวอยู่นั้น สาวใช้ชาวเธเรซได้มองเห็นธาลีสแล้วเกิดหัวเราะเยาะชอบใจจนไม่ระวังแล้วเดินไปสะดุดตกบ่อน้ำ เพราะผู้หญิงมีความสนใจเฉพาะประสบการณ์ตรงหน้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้นจึงไม่ได้ระมัดระวัง” (Plato, 2015) ทำให้การตีความและเข้าใจผู้หญิงของนักปรัชญาผู้ชายส่วนมากเต็มไปด้วยอคติ เพราะไม่ได้มีความเข้าใจผู้หญิงเลยแม้แต่น้อย

2. มุมมองทางจิตวิทยา ฟรอยด์อธิบายว่าเพศของผู้หญิงนั้นได้รับการพัฒนาเป็นของมนุษย์ และมุมมองที่เป็นที่นิยมของสัญชาตญาณทางเพศสะท้อนให้เห็นอย่างสวยงามในนิทานบทกวีที่บอกว่า มนุษย์ดั้งเดิมถูกตัดเป็นสองส่วนคือชายและหญิง และวิธีการที่เหล่านี้นักจะมุ่งมั่นที่จะรวมกันอีกครั้งในความรัก เป็นเรื่องน่าประหลาดใจอย่างยิ่งที่ได้เรียนรู้ว่ามีผู้ชายที่มีวิถีทางเพศเป็นฝ่ายไม่ใช่ผู้หญิง และผู้หญิงที่มีวิถีทางเพศเป็นผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย คนประเภทนี้ถูกอธิบายว่ามีความรู้สึกทางเพศที่



ตรงกันข้ามหรือดีกว่าว่าเป็นกลับหัว และความจริงถูกอธิบายว่าเป็นการผกผัน จำนวนคนเหล่านี้มีความสำคัญมากแม้ว่าจะมีความยากลำบากในการสร้างอย่างชัดเจน (Sigmund Freud, 1949) ฟรอยด์ได้อธิบายขยายความเป็นผู้หญิงด้วยการพิจารณาผ่านปมในวัยเด็กคือ ปมเอดิปปัส (Oedipus Complex) และปมอิเล็กตรา (Electra Complex) ที่เด็กผู้หญิงจะพยายามเลียนแบบแม่ เพราะว้าวรักพ่อ จึงต้องการให้พ่อรัก จากการที่เห็นพ่อรักแม่มากกว่าตนเอง เช่นเดียวกันกับเด็กผู้ชาย แต่เมื่อพ่อเป็นแบบอย่างที่ดี หรือทำให้ลูกสาวหลงรักไม่ได้ เด็กจะเปลี่ยนพฤติกรรมหันไปรักกรรมเพศ เพราะต้องการหลีกเลี่ยงแบบอย่างที่ไม่ต้องการ (Simone de Beauvoir, 2010) ด้วยเหตุนี้ฟรอยด์จึงเข้าใจว่าผู้หญิงต้องการผู้ชายและผู้ชายก็ต้องการผู้หญิงตามบทบาทที่สังคมกำหนดมาให้เป็นฐานในการอธิบาย

3. มุมมองทางประวัติศาสตร์ เพศ เพราะสถานะของผู้หญิงที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลอยู่ในฐานะจุดเริ่มต้นของบาป อีกทั้งยังได้รับคำสาปจากพระเจ้าให้ต้องรับโทษที่ทำให้อดัมทำผิดสัญญา กับพระเจ้าด้วยการที่ให้ผู้ชายเป็นผู้ปกครอง (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, 2557) ทำให้ผู้หญิงมีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่าผู้ชาย ด้วยเหตุนี้จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาในเรื่องสถาบันครอบครัว เอ็งเงิลส์จึงอธิบายว่า หากย้อนประวัติศาสตร์ของผู้หญิงจากมุมมองนี้ในต้นกำเนิดของครอบครัว ประวัติศาสตร์นี้ขึ้นอยู่กับหลักฐานในประวัติศาสตร์ของเทคโนโลยีมนุษย์ในยุคหินเมื่อที่ดินเป็นของสมาชิกทุกคนในตระกูลตามธรรมชาติเบื้องต้น ในการแบ่งดั้งเดิมของแรงงานนี้ เพศทั้งสองแบ่งออกเป็นสองชนชั้นมีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ในขณะที่ชายล่าหาอาหาร ผู้หญิงอยู่ที่บ้าน ทำแต่งงานในสังคมรวมถึงงานผลิต การทำเครื่องปั้นดินเผา การทอผ้า การทำสวน และด้วยวิธีนี้ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในชีวิตทางเศรษฐกิจ แต่ด้วยการค้นพบทองแดง ดีบุก สำริด และเหล็ก อีกทั้งการถือกำเนิดของยุคเกษตรกรรม การขยายการเข้าถึงแรงงานที่เข้มข้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อตัดป่าไม้และเริ่มการเพาะปลูก ดังนั้นมนุษย์จึงได้ขอความช่วยเหลือแก่คนอื่นๆ ทรัพย์สินส่วนตัวจึงปรากฏขึ้น มีนายทาสและเจ้าของที่ดิน อีกทั้งผู้ชายยังกลายเป็นเจ้าของของผู้หญิง และนี่คือ “ความพ่ายแพ้ทางประวัติศาสตร์ของเพศหญิง” (Friedrich Engels, 1884) และเพราะด้วยการเป็นเจ้าของที่ดินทำให้สิทธิขั้นพื้นฐานและความเท่าเทียมในมุมมองของเฮเกลจึงมีเฉพาะในผู้ถือครองทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์ในที่ดินเท่านั้น เฮเกลอธิบายว่า แน่นนอนว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน แต่ในบทบาทเฉพาะบุคคล นั่นคือด้วยความเคารพต่อแหล่งที่มาของความเป็นเจ้าของเท่านั้น การอนุมานจากสิ่งนี้คือทุกคนต้องมีทรัพย์สิน ดังนั้นหากคุณต้องการพูดถึงความเท่าเทียมกัน มันคือความเท่าเทียมกันในมุมมองนี้ แต่ความเท่าเทียมกันนี้เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการกำหนดจำนวนเงินเฉพาะจากคำถามที่ว่าฉันมีเท่าไร จากมุมมองนี้มันเป็นเท็จที่จะรักษาความยุติธรรมนั้นต้องการให้ทรัพย์สินของทุกคนเท่าเทียมกันเนื่องจากต้องการเพียงสิ่งนั้น ทุกคนจะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Hegel, 1952) ข้อยธิบายนี้

ทำให้ผู้หญิงที่ไม่ใช่เจ้ากรรมสิทธิ์และถูกปกครองดูแลจากผู้ชายต้องกลายเป็นเพียงทรัพย์สินของผู้ชาย ในมุมมองของเฮเกลไปโดยปริยาย

ข้อโต้แย้งของซีโมน เดอ โบวัวร์ ต่อทัศนะของนักปรัชญาตะวันตกและแนวคิดจากศาสนา กับแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ซีโมน เดอ โบวัวร์ ได้แย้งว่าฐานทางสรีระของผู้หญิงในเชิงชีววิทยาไม่ควรนำมาเป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้หญิง และมุมมองทางชีววิทยาของผู้หญิงไม่ควรสัมพันธ์กับบทบาททางสังคม โบวัวร์ไม่เห็นด้วยกับพรอยด์ที่มองว่าผู้หญิงต้องการผู้ชาย และในประวัติศาสตร์สังคมโบวัวร์โต้แย้งว่าทั้งชายและหญิงต่างก็ถูกกดขี่จากผู้มีอำนาจเช่นเดียวกัน

1. มุมมองทางชีววิทยา โบวัวร์โต้แย้งในประเด็นนี้ไว้ว่าข้ออธิบายของโสเครตีสและเฮเกลไม่เพียงพอที่จะสรุปว่าเพศหญิงเป็นเพศที่ไม่สามารถที่จะพัฒนาได้เพียงเพราะผู้หญิงรับรู้และเข้าใจเพียงประสบการณ์ตรงหน้า โดยโบวัวร์ชี้ให้เห็นผ่านข้อสนับสนุนของเมอร์โลป็องตี (Merleau-Ponty) ที่อธิบายว่าการดำรงอยู่ของมนุษย์เรียกร้องให้มีการปรับปรุงแนวคิดถึงความเป็นไปได้และความจำเป็น “การดำรงอยู่ไม่มีคุณลักษณะที่ไร้ประโยชน์ไม่มีเนื้อหาที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการให้รูปแบบของมัน มันไม่ได้ให้การยอมรับกับความจริงบริสุทธิ์ใด ๆ เพราะมันเป็นกระบวนการที่ข้อเท็จจริงถูกสร้างขึ้น” (Simone de Beauvoir, 2010) จากบทสัมภาษณ์ในรายการของฌอน ลูอิส เซอร์วาน เซแบร์ (Jean-Louis Servan-Schreiber) ในปีค.ศ. 1975 โบวัวร์ยืนยันว่าการอธิบายผู้หญิงไม่ได้มีฐานมาจากทางชีววิทยาหรือจิตวิทยาแต่ผู้หญิงคือผลผลิตที่เกิดจากประวัติศาสตร์เท่านั้น (Filosofi för Gymnasiet, 2011) ด้วยเหตุนี้โบวัวร์จึงไม่ยอมรับความเป็นผู้หญิงในแบบที่สังคมแบบผู้ชายสร้างขึ้น ในมุมมองทางชีววิทยานี้เมอร์โลป็องตีได้อธิบายคล้ายกับโบวัวร์ว่า การมีอยู่ของเพศที่แตกต่างกันเป็นข้อบ่งชี้ถึงบทบาทที่มนุษย์แสดงออกทางเพศทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน แต่สิ่งนี้ได้เป็นตัวบ่งบอกว่าผู้ชายและผู้หญิงจะไม่เท่าเทียมกันเพราะบทบาททางเพศโดยแรกเริ่มเดิมทีไม่ได้มีผลต่อบทบาททางสังคมแต่อย่างใด (Merleau-Ponty, 2005) ดังนั้นฐานการอธิบายผู้หญิงทางชีววิทยาควรเป็นแค่การอธิบายถึงสรีระเพียงเท่านั้น แต่ไม่ควรนำมาเป็นพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงด้วย

2. มุมมองทางจิตวิทยา มาจากการเข้าใจเรื่องเพศ เพศ เพศสภาพ และเพศวิถี เป็นในลักษณะที่เอาเรื่องของเพศสภาพกับเพศวิถีมาปนกัน บางคนเป็นผู้ชายโดยเพศ แต่อาจมีเพศสภาพไปในทางผู้หญิง คือมีคุณลักษณะที่อ่อนโยน แต่เพศวิถี (รสนิยม) ก็ยังคงชอบผู้หญิงเหมือนเดิมก็ได้เช่นกัน (รัตนกร สัตตอริยทรัพย์, 2565) โบวัวร์โต้แย้งพรอยด์ในประเด็นนี้ว่า พรอยด์ที่กักตัวเองว่าผู้หญิงจะมีความรู้สึกเหมือนเป็นชายพิการแต่แนวคิดของการลดทอนหมายถึงการเปรียบเทียบและการกำหนดคุณค่า นักจิตวิเคราะห์หลายคนยืนยันว่าผู้หญิงปรารถนามีอวัยวะเพศชายปราศจากการ



ทีกักเอาเองว่าพวกเขาก็ขโมยมันมา ความเสียใจนี้ไม่ได้มีโดยทั่วไปแม้กระทั่งในหมู่ผู้หญิงทุกคน (Simone de Beauvoir, 2010) ผู้หญิงไม่ได้รู้สึกขาดหายหรือต้องการผู้ชายทุกคนแต่อย่างไร สิ่งนี้ทำให้การอธิบายของฟรอยด์ในมุมมองของโบว์วอร์เป็นการทีกักเอาเองว่าผู้หญิงต้องเป็นแบบนั้นโดยปราศจากความเข้าใจในผู้หญิงอย่างแท้จริง โบว์วอร์ยังยืนยันอีกว่า สำหรับผู้หญิง ปมด้อยซับซ้อนกว่าของเธอปรากฏตัวในการปฏิเสธความอัปยศของความเป็นผู้หญิงของเธอ มันไม่ได้มาจากการความต้องการผู้ชายแต่อย่างไร แต่ในความเป็นจริงคือผู้หญิงอิจฉาความเป็นเพศชายคือสัญลักษณ์ของสิทธิพิเศษที่เด็กชายได้รับเท่านั้น สถานะของพ่อในครอบครัว ความเด่นชัดของเพศชาย และการศึกษาทั้งหมดยืนยันความคิดของผู้หญิงในความเหนือกว่าชาย (Simone de Beauvoir, 2010) ข้อยืนยันของโบว์วอร์เรื่องอภิสัทธ์ของผู้ชายเด่นชัดมากในสังคมยุคนั้นรวมถึงสังคมปัจจุบันด้วยเช่นกัน ที่ผู้ชายมีสิทธิบางอย่างที่เหนือกว่าผู้หญิง ดังนั้นสิ่งที่ผู้หญิงต้องการจริงๆ ไม่ใช่ผู้ชาย แต่เป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับจากสังคมแบบเดียวกันกับผู้ชาย

3. มุมมองทางประวัติศาสตร์ โบว์วอร์โต้แย้งเอ็งเงิลส์ในประเด็นนี้ว่า ไม่เพียงแต่เอ็งเงิลส์ไม่รู้รายละเอียดทางประวัติศาสตร์ แต่เอ็งเงิลส์ไม่ได้ตีความรายละเอียดทางประวัติศาสตร์นั้น ในทำนองเดียวกันก็ชัดเจนว่าถ้าผู้หญิงต้องกลายเป็นทรัพย์สินส่วนตัว มันก็ต้องนำไปสู่การเป็นทาสของผู้หญิง แต่สิ่งที่เอ็งเงิลส์ควรสนใจคือแหล่งที่มาทางสังคมที่เข้ามากดทับผู้หญิงแล้วเปลี่ยนให้ผู้หญิงเป็นทรัพย์สิน (Simone de Beauvoir, 2010) โบว์วอร์เห็นปัญหาในการอธิบายของเอ็งเงิลส์ว่าสรุปประวัติศาสตร์ของผู้หญิงอย่างง่ายไม่ได้เจาะลึกลงไปถึงสาเหตุหรือรายละเอียดที่ทำให้เกิดการตีตราว่าผู้หญิงกลายเป็นหนึ่งในทรัพย์สินของผู้ชาย ดังนั้นการที่เอ็งเงิลส์สนใจแต่ความสำเร็จของผู้ชายและลดความสำคัญของผู้หญิงและตีตราว่าเป็นความพ่ายแพ้ทางประวัติศาสตร์ของผู้หญิงนั้น โบว์วอร์มองว่าเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องไม่ถูกต้อง เพราะที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างก็ถูกกดขี่จากผู้มีอำนาจที่สถาปนาอำนาจขึ้นมาปกครองและสร้างกฎระเบียบทางสังคมด้วยกันทั้งหมด

4. แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ โบว์วอร์เสนอแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศไว้สองประเด็นคือข้อเสนอว่าด้วยสถานะทางสังคมว่าด้วยเรื่องของสิทธิและการยอมรับเพราะที่ผ่านมาผู้หญิงไม่เคยได้รับการยอมรับจากสังคมที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ การทำให้ถูกยอมรับในความสามารถของผู้หญิงเป็นเรื่องท้าทายที่ผู้หญิงต้องแบกรับ ไม่ต่างไปจากคนผิวดำที่ถูกกีดกันจากสังคมในเวลานั้น อีกทั้งผู้ชายวางแผนอย่างแยบยลด้วยความตั้งใจที่จะชักชวนผู้หญิงให้ยังคงที่จะเป็นผู้หญิงด้วยนิยามของ งานบ้าน ความเป็นแม่ และการเป็นภรรยา (Simone de Beauvoir, 2010) กับข้อเสนอว่าด้วยคุณค่าของชีวิต โบว์วอร์ต้องการให้ผู้หญิงถูกมองอย่างฐานะมนุษย์คนหนึ่งไม่ใช่สิ่งของหรือสมบัติของฝ่ายชายโดยผูกมัดกับบทบาทหน้าที่ของการเป็นเพียงภรรยาและแม่ที่ดีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรให้ผู้หญิงได้รับการยอมรับตามความสามารถของพวกเธอ ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทไหนฐานะอะไรก็ตาม เพื่อให้ผู้หญิงมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้หญิง (Simone de Beauvoir, 2010) หาก

พิจารณามูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะพบว่ายังมีการแบ่งลักษณะงานที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ และเงินเดือนที่ผู้หญิงจะได้รับ เคต มิลเลต ได้อธิบายในประเด็นนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมว่า เพราะกลุ่มที่ครอบงำในสังคมจะเป็นผู้กำหนดความเป็นผู้ชายและผู้หญิงตามค่านิยมและความต้องการของตนซึ่งส่งผลต่อบทบาทที่แต่ละฝ่ายต้องกระทำ และมีผลต่อสถานภาพที่ตามมาเช่น ความเป็นผู้หญิงหมายถึงความอ่อนแอ ไม่กล้าตัดสินใจ ชอบใช้อารมณ์ และไม่มีเหตุผล เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงไม่สามารถเป็นผู้นำในระดับต่างๆได้ (Kate Millet, 1977)

มุมมองเรื่องมนุษย์และความเท่าเทียมระหว่างเพศในพุทธปรัชญาเถรวาท

พุทธปรัชญาเถรวาทมีมุมมองเรื่องมนุษย์และความเท่าเทียมระหว่างเพศดังนี้

1. มุมมองเรื่องมนุษย์ พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายความเป็นมนุษย์ไว้ว่าเกิดจากกองขันธ์ 5 อันได้แก่ ร่างกาย ความรู้สึก คำจำ ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้ ส่วนสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นมนุษย์ของชายและหญิงที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันคือ ความรู้สึก ความจำ ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้ สิ่งสำคัญอย่างนี้เองที่ทำให้มนุษย์ไม่ใช่เพียงท่อนไม้หรือร่างกายที่ตายแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีการแบ่งรูปเป็นชายและหญิง กล่าวคือ ปุริสภาวะรูป หมายถึงรูปที่เป็นเหตุแห่งความเป็นชาย และ อิตถิภาวะรูป หมายถึงรูปที่เป็นเหตุแห่งความเป็นหญิง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 19 ข้อที่ 492 หน้าที่ 303 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แต่สิ่งนี้ไม่ได้ยืนยันข้อแตกต่างเรื่องความเป็นมนุษย์ในเชิงปรมาตมแต่อย่างใด จากการที่พุทธปรัชญาเถรวาทมีฐานการพิจารณาด้วยขันธ์ 5 พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่าด้วยเรื่องสิทธิและชนชั้นวรรณะ และอธิบายว่าการเป็นพราหมณ์หรือบัณฑิตของพระองค์ไม่ได้มาจากการพิจารณาชนชั้นวรรณะหรือตระกูล แต่พิจารณาจากการกระทำ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 654-622 หน้าที่ 653-655 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539) เพราะการจะเป็นพราหมณ์ได้นั้นไม่ใช่เพราะคนๆนั้นเกิดในวรรณะตระกูลพราหมณ์ถึงเป็นพราหมณ์ แต่เพราะคนๆ นั้นมีความประพฤติที่เหมาะสมกับความเป็นพราหมณ์กล่าวคือเป็นผู้มีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีแล้วอันควรค่าแก่การเป็นมนุษย์ คนๆนั้นถึงได้ชื่อว่าเป็นพราหมณ์ในพระคัมภีร์ของพุทธปรัชญาเถรวาท ดังปรากฏในตอนหนึ่งของพระไตรปิฎกว่า “ทนต์ เสนุโร มนุสเสสุ มนุษย์ผู้ฝึกตนดีแล้วย่อมเป็นผู้ประเสริฐสุด” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 321 หน้าที่ 133 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังนั้นมุมมองเรื่องมนุษย์ของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมองว่าผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกัน

2. มุมมองเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ จากการที่พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายมนุษย์ผ่านขันธ์ ๕ ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าทรงยืนยันเรื่องสิทธิของผู้หญิงในการบวชเป็นภิกษุณี พระองค์ทรงพิจารณาผ่านฐานความเป็นมนุษย์แบบเดียวกันกับผู้ชาย เพราะเมื่อผู้หญิงออกบวชแล้วปฏิบัติตามคำสอนแล้วก็สามารถบรรลุธรรมได้ดังปรากฏความว่า “พระผู้มีพระภาคตรัสตอบพระอานนทว่า



“อานนท์ มาตุคามออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัยที่ตถาคตทรงประกาศไว้ สามารถทำให้แจ้งโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล หรืออรหัตผลได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 7 ข้อที่ 402 หน้าที่ 315-316 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จะเห็นได้ว่าเพราะการมีชั้น 5 ที่เหมือนกันทำให้พุทธปรัชญาเถรวาทยืนยันในสิทธิของผู้หญิงที่สามารถเข้ามาบวชได้ และการพิจารณาสิทธิดังกล่าวนี้ของพุทธปรัชญาเถรวาททำให้เห็นถึงมุมมองเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพราะพระพุทธเจ้าทรงเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้หญิงในฐานะมนุษย์คนหนึ่งด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะได้รับการยอมรับจากพุทธปรัชญาเถรวาท แต่เพราะสังคมพราหมณ์นั้นในสมัยพุทธกาลมีระเบียบข้อบังคับที่เป็นกฎหมายอยู่ทำให้การบวชภิกษุณีจึงเป็นเรื่องที่ยากอีกทั้งยังเกิดอันตรายได้ง่าย ดังข้อสังเกตของอาจารย์ปรีชา ช้างขวัญยืนที่อธิบายว่า ถ้าพิจารณาตามพุทธประวัติจะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าท่านนั้นจะต้องบำเพ็ญเพียรด้วยตนเอง และปฏิบัติตามลัทธิที่อาจถูกทำร้ายหรือถูกนำไปขายเป็นโสเภณี เพศผู้หญิงเป็นอุปสรรคอยู่เอง มิใช่เพราะความสามารถ ดังนั้นแม้ภิกษุณี พระพุทธเจ้าก็ทรงห่วงใยจึงทรงบัญญัติพระวินัยมิให้ภิกษุณีบำเพ็ญเพียรอยู่ตามลัทธิเป็นการแสดงถึงความห่วงใยในเรื่องความปลอดภัยของผู้หญิง (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2557) จะเห็นได้ว่าอันตรายที่จะเกิดกับผู้หญิงมีเยอะอย่างมากในสมัยพุทธกาล ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงกำหนดหลักครุธรรม 8 ประการให้ภิกษุณี ดังนั้นพุทธปรัชญาเถรวาทสนับสนุนเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศจากการยืนยันว่ามนุษย์มาจากชั้น 5 แต่ที่ต้องจำกัดสิทธิบางอย่างด้วยครุธรรม 8 ประการเพราะต้องการปกป้องผู้หญิงจากอันตรายเนื่องด้วยบริบทสังคมในสมัยพุทธกาล

แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

จากการวิเคราะห์พุทธปรัชญาเถรวาทที่มีความเห็นในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์ที่มีทั้งประเด็นที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังนี้

1. ความแตกต่างในการดูแลตนเอง ในประเด็นนี้โบวัวร์ยืนยันว่าผู้หญิงมีความสามารถในการดูแลตนเอง เพราะความจริงแล้วสตรีระแทบไม่มีผลต่อคุณค่าความเป็นชายเป็นหญิงเลยแม้แต่น้อย ทำให้ข้ออ้างของคริสต์ศาสนาจึงสร้างความแปลกแยกในสังคมให้แก่ผู้หญิง อีกทั้งยังกดขี่ผู้หญิงไม่ให้เลือกกระทำ ดังนั้นการอธิบายผู้หญิงด้วยฐานคิดทางชีววิทยาแบบผู้ชายจึงไม่เพียงพอในการสรุปว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่สามารถพัฒนาได้เพียงเพราะรับรู้ประสบการณ์ตรงหน้า ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับทั้งสองเพศแตกต่างกันมาก ซึ่งกลุ่มนักปรัชญาที่สนับสนุนแนวคิดแบบคริสต์ศาสนาไม่ได้อธิบายบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ แต่สะท้อนแนวคิดผ่านตำนานทางสังคม เพราะถ้าอธิบายความเป็นชายหญิงผ่านทางแนวคิดแบบเฮเกลที่ได้รับอิทธิพลจากคริสต์ศาสนาทำให้การอธิบายนี้เป็นเพียงความเห็นจากฝ่ายชายเพียงฝ่ายเดียว และสิ่งนี้ก็ไม่ได้บ่งบอกความเป็นชายหญิงแต่

อย่างไร การที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงราวกับวัตถุ บังคับให้ผู้หญิงสวมใส่บทบาทที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนด ด้วยจารีตและบรรทัดฐานทางสังคมที่บีบบังคับ (Simone de Beauvoir, 2010)

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นแย้งจากโบว์วอร์ แม้ว่าความเป็นชายหญิงไม่ได้บ่งบอกถึงศักยภาพมนุษย์แต่อย่างไร เพราะเมื่อผู้หญิงได้รับการฝึกฝนอย่างดีแล้วอย่างเช่นผู้ชาย ผู้หญิงก็สามารถมีศักยภาพได้เช่นเดียวกันกับผู้ชาย แต่พุทธปรัชญาเถรวาทก็มองว่าผู้หญิงยังต้องพึ่งการดูแลจากผู้ชายอยู่เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง เพราะพระพุทธรูปเจ้าพิจารณาจากบริบทสังคมในพุทธกาลที่อันตรายยังมีอยู่มากในสมัยนั้น และเป็นเรื่องอันตรายอย่างยิ่งถ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุณีเข้าไปจำพรรษาในป่าแบบดังเช่นภิกษุ เพราะมีกรณีตัวอย่างคือภิกษุณีอุบลวรรณาเถรีที่ถูกนันทมาณพข่มขืนถึงในกุฏิ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ j 68 หน้าที่ 56-57 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้วยเหตุนี้กำหนดห้ามให้ภิกษุณีในพระวินัยอย่างเด็ดขาดเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เรื่องการคิดเป็นเหตุเป็นผล โบว์วอร์ยืนยันว่าผู้หญิงไม่ได้หมกมุ่นแต่ประสบการณ์ตรงหน้า และเรื่องเพศอย่างเดียวอย่างที่ฟรอยด์เข้าใจ แต่เพราะบทบาทหน้าที่ที่สังคมมอบให้ผู้หญิงบีบบังคับให้ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดีที่คอยปรนนิบัติสามี ทำให้ผู้หญิงต้องใส่ในเรื่องดังกล่าวนี้เพื่อให้สามีพอใจและไม่นอกใจอันจะเกิดเป็นปัญหาครอบครัวในอนาคต ด้วยบทบาทหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องแบกรับนี้จึงส่งผลให้ผู้หญิงไม่มีทางเลือก ซึ่งต่างจากผู้ชายที่มีอิสระในการเลือกกระทำและเลือกที่จะเป็นได้มากกว่าผู้หญิง ข้อยืนยันของฟรอยด์ที่ว่าผู้หญิงหมกมุ่นอยู่แต่กับเรื่องทางเพศจากการที่ฟรอยด์ได้รักษาคนไข้โรคฮิสทีเรียที่คนไข้ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นผู้หญิงทำให้ฟรอยด์ทึกทักเอาเองว่าผู้หญิงมีอาการและสภาวะทางจิตที่หมกมุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งการเหมารวมในลักษณะนี้โบว์วอร์ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะผู้หญิงอยู่ภายใต้การบีบบังคับจากผู้ชายที่ต้องเอาใจสามี เป็นแม่ที่ดีตั้งนั้นการรักษาสถานภาพของครอบครัวจึงจำเป็นต้องแสดงออกบทบาทตามที่ผู้ชายต้องการเพื่อมัดใจผู้ชายผู้เป็นสามี อยู่ในลักษณะของทาสในบ้านที่ไร้สิทธิในการเลือกกระทำ เป็นที่รองรับอารมณ์ของผู้ชายในฐานะสิ่งของและการอนุมาณของฟรอยด์ที่มีมุมมองต่อเด็กสาวถือเป็นความเห็นที่ไร้ยางอาย (Simone de Beauvoir, 2010) ดังนั้นเพราะด้วยบริบททางสังคมที่บีบบังคับทำให้ผู้หญิงมีบทบาทเป็นภรรยาที่ดีส่งผลให้พฤติกรรมของผู้หญิงจะต้องโน้มเอียงมาทางเรื่องเพศเพื่อให้ผู้ชายพึงพอใจ

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นด้วยกับโบว์วอร์ว่า ผู้หญิงก็มีความเป็นเหตุเป็นผลพิจารณาถึงความเป็นจริงได้เช่นเดียวกันกับผู้ชาย เพราะมีขันธ 5 ที่เหมือนกัน อีกทั้งไม่เพียงแต่ผู้หญิงหมกมุ่นในกาม แต่ผู้ชายก็เช่นกันเพราะยังมีตัณหา และอุปทานทั้ง 4 อยู่ ดังเช่นในคำสอนของพระพุทธรูปเจ้าเรื่องมลทินว่า “พระพุทธรูปเจ้าทรงสอนพระภิกษุผู้ประพฤติพรหมจรรย์ มองว่าสตรีเป็นมลทิน หากพระพุทธรูปเจ้าตรัสเรื่องนี้ต่อภิกษุณีผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ก็กล่าวถึงบุรุษว่าเป็นมลทินต่อ



สตรีผู้ประพาศพิภพมจรย์เช่นกัน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 23 ข้อที่จ 15 หน้าที่ 214 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3. การแสวงหาความรู้ระหว่างชายและหญิง โบวัวร์อธิบายว่าเพราะการตีความประวัติศาสตร์ และการตีกรอบสังคมโดยผู้ชายทำให้ผู้หญิงกลายเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ชายที่ผู้ชายสามารถจะทำอะไรก็ได้โดยผู้หญิงปราศจากสิทธิในการเรียกร้องออกเสียงว่าไม่เห็นด้วย ฉะนั้นเมื่อผู้ชายขายผู้หญิงให้ไปเป็นทาสรับใช้หรือเป็นโสเภณีในสถานเริงรมย์ ผู้หญิงก็ไร้แรงต่อต้าน เพราะสังคมออกแบบมาให้ผู้หญิงต้องทนรับสภาพนั้น ด้วยอภิสัทธิต่างๆที่สังคมมอบให้แก่ผู้ชายทำให้ผู้ชายมีโอกาสในการแสวงหาความรู้และได้รับการศึกษาที่ดีกว่าผู้หญิง และการค้นพบแร่สำริดเป็นจุดเริ่มต้นของยุคชนชั้นแรงงานตามคำอธิบายของเอดเงิลส์ก็เป็นอีกหนึ่งหลักฐานยืนยันของการเริ่มต้นของยุคกดขี่ผู้หญิง ที่ผู้ชายเป็นคนออกแบบและควบคุมอำนาจในการปกครองนั้น (Simone de Beauvoir, 2010) ดังนั้นผู้หญิงไม่ได้อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ชายตั้งแต่ต้น ทำให้การอธิบายนี้ของเอดเงิลส์จึงไม่มีความสมเหตุสมผล เนื่องด้วยสังคมสร้างกรอบทางศีลธรรมทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นด้วยกับโบวัวร์ว่าผู้ชายและผู้หญิงต่างล้วนมีความกระหายใคร่รู้เพื่อที่จะพัฒนาตนเองแบบเดียวกัน ดังเช่นตัวอย่างกรณีของภิกษุณีปชาบดีโคตมีที่ต้องการบวชในสำนักของพระพุทธเจ้าจึงมีความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะต้องการเข้ามาศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้าในเวลาเมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติตามแล้วก็ได้บรรลุธรรมในที่สุด จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นว่าเพราะพระพุทธเจ้าทรงยืนยันความเป็นมนุษย์ผ่านชั้น 5 ทำให้ทรงยืนยันในเรื่องของสิทธิในการเข้ามาเรียนรู้ของผู้หญิงในฐานะภิกษุณีด้วยเช่นกัน กล่าวคือเพราะมีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันกับผู้ชาย ดังนั้นจึงได้รับสิทธิ์แบบเดียวกันกับที่ผู้ชายได้รับ

4. ข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ โบวัวร์เสนอว่าผู้หญิงควรที่จะมีสิทธิและสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกันกับผู้ชาย เนื่องจากสิทธินั้นต้องมีกฎหมายที่จะกำหนดตามกฎหมายที่เป็นสากลไม่ใช่อำนาจของปัจเจกบุคคลหรืออำนาจของปัจเจกจะเป็นผู้กำหนดต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนสัมผัสได้เช่นความยุติธรรมหรือความเท่าเทียมกัน (พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, 2564) เพราะสิ่งที่ผู้ต่อสู้มาตลอดคือการได้รับสิทธิอย่างที่คุณผู้หญิงจะมี ปัญหาของผู้หญิงมักถูกปิดเป็นเรื่องราวในสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำเสมอทั้งๆที่ความสำคัญของผู้หญิงก็มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมให้ก้าวไปข้างหน้าเช่นเดียวกันกับผู้ชาย ข้อบังคับผ่านจารีตทางสังคมทำให้ผู้หญิงไม่ได้มีอิสระในการเลือกกระทำ และเมื่อผู้หญิงประสบความสำเร็จก็มักจะถูกตั้งคำถามจากคนในสังคม โดยคนในสังคมไม่ได้สนใจในความพยายามของผู้หญิงแม้แต่น้อย แต่กลับยกย่องเชิดชูผู้ชายที่ประสบความสำเร็จโดยปราศจากการตั้งคำถามแบบเดียวกันที่ทักกับผู้หญิง ผู้ชายสร้างสถานะและอุดมคติจอมปลอมให้กับผู้หญิงโดยมีจุดประสงค์เพียงเพื่อบังการผู้หญิงให้เป็นไปตามที่สังคมแบบผู้ชายเป็น

ใหญ่ต้องการผ่านความเป็นแม่ และเป็นภรรยาที่ดี ดังนั้นโบวัวร์ต้องการให้สังคมยอมรับในการเลือกและความสามารถของผู้หญิงเสียก่อน ปัญหาเรื่องการกดขี่ผู้หญิงจะถูกคลี่คลายนำไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นด้วยกับโบวัวร์ว่าผู้หญิงมีคุณค่าตนเอง มีศักยภาพ และควรมีอิสระในการเลือกกระทำ แต่ทั้งนี้ต้องดูบริบททางสังคมด้วยว่าเอื้ออำนวยหรือไม่ เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง โดยพิจารณาจากมุมมองในสมัยพุทธกาลที่ผู้หญิงยังต้องพึ่งและได้รับการคุ้มครองดูแลจากผู้ชายอยู่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิเคราะห์เหตุผลระหว่างข้อสนับสนุนและข้อโต้แย้งของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์มีดังต่อไปนี้คือ ท่าทีต่อแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของพุทธปรัชญาเถรวาทยึดตามหลักของชั้น 5 ซึ่งชั้น 5 ไม่มีการแบ่งแยกว่าเป็นหญิงหรือชาย ทำให้มุมมองที่มีต่อผู้หญิงจึงเป็นไปในทางบวก กล่าวคือพุทธปรัชญาเถรวาทมีแนวคิดที่ให้สิทธิแก่ผู้หญิงที่เท่าเทียมเช่นเดียวกันกับผู้ชาย แต่ทั้งนี้ต้องดูบริบททางสังคมใน ณ ขณะนั้นประกอบไปด้วย ส่งผลให้พุทธปรัชญาเถรวาทไม่ได้ยืนยันในสิทธิแก่ผู้หญิงเพียงแต่อนุญาตให้สิทธิบางประการให้แก่ผู้หญิงที่เข้ามาบวชเป็นภิกษุณีในพุทธปรัชญาเถรวาท

ปัจจุบันสังคมมีความตื่นตัวทางการเมือง เรื่องสิทธิ และความเท่าเทียมระหว่างเพศกันมากขึ้นอาจทำให้พุทธปรัชญาเถรวาทต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแนวคิดของคนสังคมปัจจุบัน ดังนั้นประเด็นเรื่องสมรสเท่าเทียมที่กำลังเป็นที่จับตาของคนในสังคม บทความนี้สามารถเป็นส่วนหนึ่งในข้อยืนยันเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศระหว่างพุทธที่มีต่อแนวคิดของสตรีนิยมได้

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ในวรรณคดีของพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทสนับสนุนข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ทั้งในประเด็นเรื่องของการคิดเป็นเหตุเป็นผลว่าผู้หญิงก็มีความเป็นเหตุเป็นผลพิจารณาถึงความเป็นจริงได้เช่นเดียวกันกับผู้ชาย เพราะมีชั้น 5 ที่เหมือนกัน อีกทั้งผู้หญิงก็ยังมีความเป็นเลิศในด้านต่างๆเท่ากันกับผู้ชาย และประเด็นการแสวงหาความรู้ระหว่างชายกับหญิงว่าผู้หญิงมีความใฝ่แสวงหาความรู้ไม่ต่างไปจากผู้ชาย ดังเช่นตัวอย่างของพระมหาปชาบดีโคตมีเถรี ที่ต้องการบวชเป็นภิกษุณีในพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยความมุ่งมั่นที่จะต้องการศึกษาในพระธรรมวินัย พระมหาปชาบดีโคตมีเถรีจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาในธรรมวินัยนั้นจนสำเร็จบรรลุเป็นพระอรหันต์ในที่สุด และความมุ่งมั่นนี้จึงเป็นข้อยืนยันที่พุทธปรัชญาเถรวาทค้นพบว่าผู้หญิงก็มีความต้องการในการ



แสวงหาความรู้ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย แต่พุทธปรัชญาเถรวาทปฏิเสธข้อโต้แย้งในเรื่องความแตกต่างในแง่ของการดูแลตนเองว่าผู้หญิงยังต้องการดูแลจากผู้ชายอยู่ ดังนั้นการที่ผู้หญิงจะออกไปอยู่คนเดียวเพียงลำพังจึงเป็นเรื่องที่อันตรายต่อผู้หญิงอย่างมาก พุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีข้อบัญญัติไว้ว่าให้ผู้หญิงที่เป็นภิกษุณีจำพรรษาได้แต่ในสำนักภิกษุณีละแวกบ้าน ห้ามออกไปจำพรรษาในป่าอย่างเด็ดขาดเพื่อป้องกันเหตุร้ายเพราะผู้หญิงถูกล่วงละเมิดได้ง่าย ทั้งนี้พุทธปรัชญาเถรวาทก็มองว่าแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซิโมน เดอ โบวัวร์เป็นไปได้ เพราะเมื่อต้นกำเนิดของมนุษย์เหมือนกัน ในการปฏิบัติต่อกัน ผู้หญิงจึงควรได้รับความเท่าเทียมเหมือนกัน การที่ผู้ชายจะมาลิดรอนสิทธิของผู้หญิงด้วยบริบทของสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนดขึ้นจึงไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับผู้หญิง ดังนั้นมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีส่วนช่วยให้การตีความแนวคิดเรื่องเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อต้องการอธิบายความสำคัญของผู้หญิงในฐานะมนุษย์ที่มีความสำคัญที่สำคัญของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม. (2557). *พระคัมภีร์คาทอลิก*. กรุงเทพฯ:คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคัมภีร์.
- พระมหาขวัญชัย เขมประไพ, พระครูวินัยธรสมุทรทาทอง และพระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย. (2564). มโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), หน้า 80-96.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2556). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา ช่างขวัญยืน. (2557). *สตรีในคัมภีร์ตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนกร สัตตอริยทรัพย์. (2565). วิเคราะห์เพศบัณฑิตเจ้ากัณฐะในฐานะเพศที่สามในพระพุทธศาสนา. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 5(4), หน้า 260-278.
- สุขมา อรุณจิต. (2562). *ความรุนแรงทางเพศ: บทสะท้อนความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Filosofi för Gymnasiet. (2011). *Simone de Beauvoir "Why I'm a Feminist", 1975*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=g6eDMaDWqul&t=79s>.
- Friedrich Engels. (1884). *Origin of the Family, Private Property, and the State*. trans. by Alick West. Hottingen-Zurich: October.

- Hegel. (2001). *Philosophy of Nature*. Blackmask Online.
- Hegel. (2001). *Philosophy of Right*. Translated by S.W Dyde. Canada: Batoche Books.
- Kate Millet. (1977). *Sex Politics*. New York: Avon Book
- Linda Martín Alcoff and Eva Feder Kittay. (2007). *Defining Feminist Philosophy: The Blackwell Guide to Feminist Philosophy*. Edited by Linda Martín Alcoff and Eva Feder Kittay. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Maurice-Merleau-Ponty. (2005). *phenomenology of perception*. Translated by Colin Smith, Taylor and Francis. e-Library.
- Plato. (2015). *Theaetetus*. Translated by JOHN M. COOPER. New york: Routledge.
- Sigmund Freud. (1949). *Three Essays on the Theory of Sexuality*. Translated by James Strachey. London: Imago Publishing Go.
- Simone de Beauvoir. (2010). *The Second Sex*. trans. By Constance Borde and Sheila Malovany-Chevallier. New York: Vintage Books, a division of Random House, Inc.
- Thomas Aquinas. (1947). *Summa Theologica*. Translated by Fathers of the English Dominican Province. Benziger Bros. edition.

